

Kmetovalcem kočevskega okraja!

Razpisu okrajnega ljudskega odbora in okrajne zadrugne zveze za dodelitev denarnih podpor za graditev gnojnic in gnojničnih jam, silosov, kaktališč in pripustnih stolov, kakor tudi za postavitev novih sadnih nasadov, so se kmetje kočevskega okraja odzvali v velikem številu.

Nikakršnega odziva pa ni bilo na tisto točko nagradnega razpisa, ki govori o pozitivni odobri krompirja za seme. Zato je potrebno napisati nekaj več o tem načinu odjeme semen naših najvažnejših kulturne rastline.

Dolgo je že znano, da je krompir rastlina, ki se hitro izrodi ne samo v nižinskih krajih, temveč tudi v višje ležečih predelih. Temu izrojanju so posamezne sorte bolj odporne, nekatere pa so odporne. Prav tako so v okviru posamezne sorte nekatere rastline bolj odporne od drugih. Izrojanje krompirja povzročajo posebne kužne kail — virusi imenovane Krompirjev grm, ki je okužen z virusi, torej za seme nesposoben, lahko spoznamo že po zunanosti: listje ni gladko, široko in lepo zeleno, temveč zgrbančeno, ozko in pikčasto. Gomolji pod takim grmom ne dosežejo običajne debelosti in ostanejo drobnejši. Če se taki gomolji uporabijo za seme, pridelek običajno pade. Razumljivo je, da so virusne ali izrojavne bolezni krompirja nalezljive in se bolezen hitro širi, posebno pa v vlažnih toplih poletjih. Velika večina naših kmetov odbira krompir za seme v pomlad; nekaj dni pred saditvijo. Nekateri sicer odbirajo krompir v pozni jeseni, toda v kleti. Debeli krompir se uporabi za prodajo in za lastno prehrano, drobni pa za svinje, a tisti v velikosti kurjega jajca je kakor nalašč za seme. Iz opisa izrojavnih bolezni krompirja je razvidno, da prav drobnejši gomolji potekajo od bolnih rastlin, dočim dajo zdravi grmi debele gomolje. Pri dosedaj udomačenih odobri semena torej pravzaprav odbiramo bolne gomolje za seme in zato ni čudno, da so skoraj vse sorte, posebno pa tiste, ki so za izrojanje bolj dovzetne (in to so ravno najkvalitetnejše sorte), že več ali manj izrojene in ne dajo zadovoljivega pridelka.

Odbiro krompirja za seme je torej nujno potrebno spremeniti. To spremembo naj bi pospešili nagradni razpis s svojo posebno točko. Po tej točki nagradnega razpisa je določena nagrada 3 din po grmu, če se odbere krompir za seme strokovno pravilno.

Vzporedno s pregledom krompirišč zaradi zatiranja koloradskega hrošča opravimo tudi pregled zdravja krompirišč. Šibami označimo tiste krompirjeve grme, ki imajo najlepše rasti in so brez slehernih bolezenskih znakov, ki so zgoraj opisani. V kolikor se pri poznejših pregledih bolezenski znaki

pojavi, se šibe (ali druga znamenja) odstranijo. Pred splošnim izkopom krompirja v jeseni označene grme prej izkopljemo. Če je pridelek zadovoljiv, vse zdrave in normalno razvite gomolje spravimo posebej in vzamemo drugo pomlad za seme. Tak postopek imenujemo pozitivno odjeme semena, in ga je treba čimprej uvesti v naše kmetovanje.

Kmetje, ki bodo prvi tako začeli odbirati krompir za seme, bodo deležni omenjene nagrade, a večji pridelki bodo gotovo pritegnili tudi ostale kmetovalce.

Tovariš urednik!

Nikar mi ne zameri, ker Te spet prošim za nekaj vrstic prostora. Podjetje Elektro Ljubljana-okolica Ti je na moj članek »Kje je 400 kg bakrene žice?« poslalo pojasnilo, ki si ga pred nedavnim objavil s tehtno pripombo, da »zadeve s to žico vendar ne razčisti«.

In prav si zapisal, kajti vsa zadržana ne bi razčiščena, čeprav bi nekateri to prav radi videli. Dovoli, da pojasnilo kratko razčistem! Takoj spomnim, da je govorja, da utegne članek »po svoji vsebini vzbuditi pri nepoučenih sum na mahinacije s to žico po rajonskem monterju ali pa po vodstvu obrata v Grosupljem«. V svojo zagovor moram reči, da tega suma pri nikom nistem hotel vzbuditi, saj sem le pošteno, po kranjsko vprašal, kje je žica, kje jo kmetje pogrešajo in upravičeno zahtevajo nazaj. Če Ti, dragi urednik, nekdo med Tvojo odsnovitvo odnese z uredniške mize pero, boš gotovo upravičeno vprašal: »Kje je moje pero? In boš mar pri tem vprašanju mislil kaj hudega, boš morda koga osumil mahinacije? Ne, hotel boš samo zvedeti resnico, kot sem jo v imenu prebivalcev vasi Zalisca, Rebrin in Cviblija hotel zvedeti tudi jaz.

Prav se mi zdi, da ima podjetje je tako v časih svojega monterja, hkrati pa se čudim, da mu je puščalo takšno svobodo in kar nekam preširoko samoiniciativo. To se jasno vidi iz tega, ker je rajonski monter na lastno pest, torej brez vednosti podjetja, kakor morem razbrati iz omenjenega pojasnila, demontiral žico in jo namenil Stranski vasi, kjer je bilo, kakor pravi pojasnilo — omrežje »najbolj razdejano«. In zdaj smo tu! Resnici na ljubo moram namreč povedati, da Stranska vas pri Žužemberku pred in med vojno sploh ni imela elektrike in da potemtakem omrežje ni moglo biti »razdejano«. Hočeš — nočeš, moram vendarle zapisati, da daje ta njihova trditve o »razdejanju omrežja« v vasi, ki sploh ni imela omrež-

ja, dokaj čudno podobo prepodobni evidenci podjetja...

Dovoli, tovariš urednik, da tovarišem iz Grosuplje povem, da je Stranska vas dobila elektriko šele aprila 1949. Za napeljava je dala največ žice Skindinavska mati, ostalo pa sta prispevala Lojz Šušteršič in Janez Rajer. (Slednja sta mi to osebo potrdila.) Tako torej ni res, da bi Podraž in drugi monterji Stranske vasi »poklonili« žico, ki so jo šele sredi oktobra 1949 (torej pol leta pozneje) odvzeli vsem Zalisec, Reber in Cviblije.

Vprašanje, kje je 400 kg bakrene žice, torej še res ni razčiščeno in prebivalci Zalisca, Rebrin in Cviblija še naprej vztrajajo pri svoji upravičeni zahtevi. Hkrati so enodusno mnenja, da si takšnih dogovorov, kakršni je bil zadnji, napisan menda v prepričanju, da bodo kmetje v svoji prenapetosti verjeli vsaki besedi, pobarvali celo s pohvalo in nekakšnim užaljenim čudenjem, ne želje več!

Ko se Ti, tovariš urednik, zahvaljujem za prijaznost in prošnjo, Ti naj izdam še svoj predlog za razčiščenje te zadeve: najbolje bi bilo, če si prizadeji poisto svoje pravice pri sodišču.

B. T.

Vprašanje, kje je 400 kg bakrene žice, še ni rešeno

Tovariš urednik!

Nikar mi ne zameri, ker Te spet prošim za nekaj vrstic prostora. Podjetje Elektro Ljubljana-okolica Ti je na moj članek »Kje je 400 kg bakrene žice?« poslalo pojasnilo, ki si ga pred nedavnim objavil s tehtno pripombo, da »zadeve s to žico vendar ne razčisti«.

In prav si zapisal, kajti vsa zadržana ne bi razčiščena, čeprav bi nekateri to prav radi videli. Dovoli, da pojasnilo kratko razčistem! Takoj spomnim, da je govorja, da utegne članek »po svoji vsebini vzbuditi pri nepoučenih sum na mahinacije s to žico po rajonskem monterju ali pa po vodstvu obrata v Grosupljem«. V svojo zagovor moram reči, da tega suma pri nikom nistem hotel vzbuditi, saj sem le pošteno, po kranjsko vprašal, kje je žica, kje jo kmetje pogrešajo in upravičeno zahtevajo nazaj. Če Ti, dragi urednik, nekdo med Tvojo odsnovitvo odnese z uredniške mize pero, boš gotovo upravičeno vprašal: »Kje je moje pero? In boš mar pri tem vprašanju mislil kaj hudega, boš morda koga osumil mahinacije? Ne, hotel boš samo zvedeti resnico, kot sem jo v imenu prebivalcev vasi Zalisca, Rebrin in Cviblija hotel zvedeti tudi jaz.

Prav se mi zdi, da ima podjetje je tako v časih svojega monterja, hkrati pa se čudim, da mu je puščalo takšno svobodo in kar nekam preširoko samoiniciativo. To se jasno vidi iz tega, ker je rajonski monter na lastno pest, torej brez vednosti podjetja, kakor morem razbrati iz omenjenega pojasnila, demontiral žico in jo namenil Stranski vasi, kjer je bilo, kakor pravi pojasnilo — omrežje »najbolj razdejano«. In zdaj smo tu! Resnici na ljubo moram namreč povedati, da Stranska vas pri Žužemberku pred in med vojno sploh ni imela elektrike in da potemtakem omrežje ni moglo biti »razdejano«. Hočeš — nočeš, moram vendarle zapisati, da daje ta njihova trditve o »razdejanju omrežja« v vasi, ki sploh ni imela omrež-

ja, dokaj čudno podobo prepodobni evidenci podjetja...

Dovoli, tovariš urednik, da tovarišem iz Grosuplje povem, da je Stranska vas dobila elektriko šele aprila 1949. Za napeljava je dala največ žice Skindinavska mati, ostalo pa sta prispevala Lojz Šušteršič in Janez Rajer. (Slednja sta mi to osebo potrdila.) Tako torej ni res, da bi Podraž in drugi monterji Stranske vasi »poklonili« žico, ki so jo šele sredi oktobra 1949 (torej pol leta pozneje) odvzeli vsem Zalisec, Reber in Cviblije.

Vprašanje, kje je 400 kg bakrene žice, torej še res ni razčiščeno in prebivalci Zalisca, Rebrin in Cviblija še naprej vztrajajo pri svoji upravičeni zahtevi. Hkrati so enodusno mnenja, da si takšnih dogovorov, kakršni je bil zadnji, napisan menda v prepričanju, da bodo kmetje v svoji prenapetosti verjeli vsaki besedi, pobarvali celo s pohvalo in nekakšnim užaljenim čudenjem, ne želje več!

Ko se Ti, tovariš urednik, zahvaljujem za prijaznost in prošnjo, Ti naj izdam še svoj predlog za razčiščenje te zadeve: najbolje bi bilo, če si prizadeji poisto svoje pravice pri sodišču.

B. T.

tovalce. Gotovo je, da bodo ure, porabljene za to delo, plačane bolje, kakor katere koli druge v kmetovanju.

Kmetje, ki se bodo odločili za pozitivno odjeme krompirja za seme, naj se prijavijo svojim področnim združenjem, ki bodo dostavile popise Kmetijski postaji pri OZZ Kočevje. Kmetijski strokovnjaki te postaje pa bodo opravljali kontrolo nad tem delom na terenu.

ing. Slavko Volk
Kmetijska postaja pri OZZ Kočevje

Rebrin in Cviblija še naprej vztrajajo pri svoji upravičeni zahtevi. Hkrati so enodusno mnenja, da si takšnih dogovorov, kakršni je bil zadnji, napisan menda v prepričanju, da bodo kmetje v svoji prenapetosti verjeli vsaki besedi, pobarvali celo s pohvalo in nekakšnim užaljenim čudenjem, ne želje več!

Ko se Ti, tovariš urednik, zahvaljujem za prijaznost in prošnjo, Ti naj izdam še svoj predlog za razčiščenje te zadeve: najbolje bi bilo, če si prizadeji poisto svoje pravice pri sodišču.

B. T.

Kdo je odgovoren?

V Novem mestu odteče vsak dan tretjina načrpane pitne vode brez haska v Krko

Mestni občinski odbor Novo mesto je pred nedavnim v Dolenjskem listu že opozoril potrošnike vode, naj jo uporabljajo preudarno in naj se izognejo prekomernemu razlivanju. Mestni vodovod namreč črpa vodo 100 m visoko, kar zahteva velike stroške.

Uprava mestnega vodovoda je pregledala vodovodne hišne naprave v mestu in ugotovila, da je veliko pokvarjenih, ki stalno puščajo vodo: 65 kuhinjskih iz-

tokov (pip), 22 kopalnic, 6 pralnic, 186 stranišnih izplakovalnikov; skupaj torej 279 vodovodnih naprav, po katerih se brez potrebe razliva voda.

Pomislimo, da gre v nič zaradi ene napake približno 3 litre vode na minuto, to je 1215 kub metrov na dan ali tretjina vse načrpane vode!

Kljub kontroli in pozivu občine, meščani ne poskrbijo, da bi dali popraviti pokvarjene vodovodne naprave. Mestna vodovodna instalacijska delavnica na Florijanovem trgu vse take okvare kmalu in zanesljivo popravi, vendar ima prav malo privatnih naročil.

Vprašanje je, čigavi so stroški za popravila vodovodnih naprav, kdo je odgovoren za njihovo stalno vzdrževanje; stranke, ki te naprave uporabljajo, ali lastnik hiše? Nekateri menijo, da nosi stroške za normalne okvare lastnik, za nenormalne pa najemnik. Okvare v zvezi s puščanjem vode so normalne izvora, torej bi moral skrbeti za popravila lastnik, najemnik pa ga je dolžan na to opozoriti. Toda tega največkrat ne stori. Kjer je stanovanec lastnik hiše, je umevno, da on odgovarja za vse napake. Kako pa naj bo v stavbah, v katerih stanuje več strank? In ravno v teh je vodovodna kontrola ugotovila največ okvar!

Brž ko bo mogoče, bomo namestili vodomer za hišne vodovode. Po njih bodo potrošniki plačevali porabljeno vodo, tudi tisto, ki gre v nič pri pokvarjenih napravah. Ker so vodovodne naprave tako zgrajene, da vsaki stranki ne bo možno montirati vodomera, bodo morali najemniki skupno plačevati odvečno porabljeno vodo. Mestna občina pripravljata pravilnik o plačevanju vode in vzdrževanju hišnih vodovodnih naprav, zato je potrebno, da se o vseh vprašanjih, ki so v zvezi z vodo in mestnim vodovodom, temeljito pogovorimo!

Ljudstvu zdrave vode!
Lojze Mirtič

Še »ole« nekateri obtoženci, zlasti Franc Košorog, so mi grozili s tožbo, če bodo brali svoja dejanja v časopisu. Ker sem napisal samo tisto, kar je on sam povedal na sodišču, nimam strahu pred njim in njegovo družino. Menim, da tisti, kdor krade, zasluži tudi to kazen, da zve za njegova dejanja tudi širša javnost.

Karel Oražem

Okrožno javno tožilstvo Novo mesto je na podlagi zbrana dokaznega gradiva v glavnem zaključilo preiskavo proti Ludviku Bastarju, bivšemu direktorju Avtopodjetja iz Kočevja, Alojziju Kovaču, šefu mehaničnega delavnice istega podjetja, Kolarju, šefu strojnega oddelka tega podjetja ter še enajstim drugim soobtožencem.

Razprava proti navedenim bogotovo največja razprava gospodarskega kriminalca na Dolenjskem. Celotni spisi preiskave tehtajo več kilogramov. Samo bežen vpogled v obtožnico odkriva neverjetno pokvarjenost glavne obtožence in ostalih, ki so kakorkoli sodelovali in pomagali glavnim obtožencem pri njihovih umazanih poslih in se s njimi vred okoriščali z ljudskim premoženjem. V gradivu obtožnice so vse vrste gospodarskega kriminala od prekucpanja, zame-

njanja v lastno korist, preprodanja avtomobilov, rezervnih delov, deviz in drugih zaključilo preiskavo proti Ludviku Bastarju, bivšemu direktorju Avtopodjetja iz Kočevja, Alojziju Kovaču, šefu mehaničnega delavnice istega podjetja, Kolarju, šefu strojnega oddelka tega podjetja ter še enajstim drugim soobtožencem.

Razprava proti navedenim bogotovo največja razprava gospodarskega kriminalca na Dolenjskem. Celotni spisi preiskave tehtajo več kilogramov. Samo bežen vpogled v obtožnico odkriva neverjetno pokvarjenost glavne obtožence in ostalih, ki so kakorkoli sodelovali in pomagali glavnim obtožencem pri njihovih umazanih poslih in se s njimi vred okoriščali z ljudskim premoženjem. V gradivu obtožnice so vse vrste gospodarskega kriminala od prekucpanja, zame-

njanja v lastno korist, preprodanja avtomobilov, rezervnih delov, deviz in drugih zaključilo preiskavo proti Ludviku Bastarju, bivšemu direktorju Avtopodjetja iz Kočevja, Alojziju Kovaču, šefu mehaničnega delavnice istega podjetja, Kolarju, šefu strojnega oddelka tega podjetja ter še enajstim drugim soobtožencem.

Razprava proti navedenim bogotovo največja razprava gospodarskega kriminalca na Dolenjskem. Celotni spisi preiskave tehtajo več kilogramov. Samo bežen vpogled v obtožnico odkriva neverjetno pokvarjenost glavne obtožence in ostalih, ki so kakorkoli sodelovali in pomagali glavnim obtožencem pri njihovih umazanih poslih in se s njimi vred okoriščali z ljudskim premoženjem. V gradivu obtožnice so vse vrste gospodarskega kriminala od prekucpanja, zame-

njanja v lastno korist, preprodanja avtomobilov, rezervnih delov, deviz in drugih zaključilo preiskavo proti Ludviku Bastarju, bivšemu direktorju Avtopodjetja iz Kočevja, Alojziju Kovaču, šefu mehaničnega delavnice istega podjetja, Kolarju, šefu strojnega oddelka tega podjetja ter še enajstim drugim soobtožencem.

Razprava proti navedenim bogotovo največja razprava gospodarskega kriminalca na Dolenjskem. Celotni spisi preiskave tehtajo več kilogramov. Samo bežen vpogled v obtožnico odkriva neverjetno pokvarjenost glavne obtožence in ostalih, ki so kakorkoli sodelovali in pomagali glavnim obtožencem pri njihovih umazanih poslih in se s njimi vred okoriščali z ljudskim premoženjem. V gradivu obtožnice so vse vrste gospodarskega kriminala od prekucpanja, zame-

strelko in zdrvel skozi vrata in po stopnicah...

Kratek rafal, za njim rafali od vseh strani. Sipe v oknih so se sesipale. Razleteli smo se po hiši, zasedli okna in začeli nazigati ven.

Situacija je rešil Luka, narodni heroj, ki se je v dvema tovarišema vračal od brigad, ki so ležale po četrt ure od nas. Luka je Svabe s petnajstim bataljoni »Tomšičeve«, ki jih sploh ni bilo, tako dolgo obkoljeval, da so se ustrašili njegovega strašnega glasu in jo porisali, kot so prišli: v belih plaščih, na smučih, skozi gozd.

V snegu okrog hiše so obležali trije Nemci, na hišnem pragu pa partizan — Kajuh.

Kajuhove pesmi iz dijaških let so se nezrele, krhke, včasih celo nepesniške; nedodelana je tudi oblika. Čutili je močan vpliv domačih pesnikov: Zupančiča, Murina, Kosoveca, pa tudi tujih, na pr. Bezruča in Majakovskega. Majakovski, pesnik oktobrske revolucije mu je bil največji vzornik. Njegov vpliv najdemo tudi v Kajuhovih zrelih pesniških tvorbah. Toda že v prvih Kajuhovih verzih se jasno čuti vsa njegova iskrenost, preprostit dav, dar izražanje najmočnejših doživetij in najbolj skritih občutij.

Oblikovno, stilno in tudi miselno pa so najboljši dozorljene njegove pesmi iz časa ljubljanske ilegale. To so predvsem erotične pesmi in pesmi, po-

svečene materi. »To so drobni, intimni, do vrha s človeško toplino napolnjeni in hkrati s ognjevitim klicem na boj ožarjenimi verzji.« (Dušan Moravec.)

Kajuh je res znal svoja ljubljenska občujta prepojit z borbeno miselnostjo tako, da v slehernem stihu utripa veliki čas: Samo en cvet, en čišnjev cvet, dehteč in bel, odlom, moja draga!

Ne bom ga za klobov prapel, ne bom ga v gumbico si del, odlom; ga, odlom, dragal! Jaz bom ljudem poslal ta cvet, vsakomur, ki na križ pripripi trpi v pomlad tej...

S svojo rodoljubno pesmijo je postal glasnik ljudstva in revolucije. Njegova preprosta, elementarna beseda, je s svojo eruptivnostjo podžigala našega človeka v borbi, mu dajala poleta in novih moralnih moči: Zaprajte, tovariši, vernijte! V jeseni tej ni hrepenjeje kalna voda,

koj dvoji, brzajoči konji prihaja k nam svoboda!

Vse te pesmi so bile tako po naše zapete, da se Kajuh ni zmotil, ko je zapisal: Moja pesem ni le moja pesem, to je krič vseh nas! Moja pesem ni le moja pesem, to je boj vseh nas!

Kajuh je padel, njegova pesem pa je ostala, živi in bo živele v nas ter nas premiljala na poti, ki jo je zaznamoval s svojimi življenjem, delom in smrtjo.

Od tedna do tedna

Nedavno zasedanje Evropskega sveta v Strassbourgu je bilo »večidel zelo enolično. Govoril ministrov so se vrstili, toda malone nihče ni povedal nič posebnega novega in pomembnega, čemur bi svet pozorno prisluhnili. To splošno enoličnost je prekinili šele britanski zunanji minister Mac Millan s pripombo, da so pogoje za sprejem v članstvo te organizacije »tolmačili preveč dlakocepsko«. Ob tej priložnosti je britanski zunanji minister omenil tudi dežele, katerim so s takšno politiko storili krivico. Med njimi je bila tudi Jugoslavija. Tej Mac Millanovi pripombi je sledila resolucija predsednika komisije za zunanje zadeve Evropskega sveta, v kateri je le-ta Generalnemu komiteju predlagal, naj bi proučil vprašanje, kako bi Svet lahko razširil tudi na druge države.

Ker je te dni evropski tisk v zvezi z obiskom našega veleposlanika dr. Aleša Beblerja v Strassbourgu precej pisal o tem, kakšen je odnos Jugoslavije do Evropskega sveta, druge evropske dežele, ki še niso včlanjene v tej organizaciji, imajo v tej organizaciji bilo dovolj jasno razloženo v lanskem govoru predsednika Tiita na Ostrožnem.

Ideja o uresnitvi evropske enotnosti se v zadnjem času čedalje bolj širi, dobiva vedno več pristašev. Prav imajo tisti, ki ta pojav spravljajo v zvezo s popuščanjem mednarodne napetosti in s pomiritev, ki je značilna za mednarodne odnose v zadnjem času. S tem pa seveda nečemo in ne moremo reči, da Evropski svet v Strassbourgu izpolnjuje vse pogoje za opravljanje te funkcije, da v njem ne bi bilo treba ničesar spremeniti. Nenakopavnost med člani, ki se izražajo v pravicah komiteja zunanjih ministrov do veta, razna pojmovanja, da je treba uveljaviti in ohraniti ideološke

vidike pri splojn poln, kot ob blokouska du Dravski breg jo so staričevje je bilo izsečeno, čemur bi svet pozorno prisluhnili. To splošno enoličnost je prekinili šele britanski zunanji minister Mac Millan s pripombo, da so pogoje za sprejem v članstvo te organizacije »tolmačili preveč dlakocepsko«. Ob tej priložnosti je britanski zunanji minister omenil tudi dežele, katerim so s takšno politiko storili krivico. Med njimi je bila tudi Jugoslavija. Tej Mac Millanovi pripombi je sledila resolucija predsednika komisije za zunanje zadeve Evropskega sveta, v kateri je le-ta Generalnemu komiteju predlagal, naj bi proučil vprašanje, kako bi Svet lahko razširil tudi na druge države.

Rekli smo že, da evropski svet nosi pečat dobe hladne vojne. Sprito tega so tudi razumljive zahteve, ki so se pojavile na tem zasedanju v zvezi s tem, da je treba to organizacijo prilagoditi novim potrebam in pogojem, ki so nastali v Evropi.

Splošno sodelovanje med evropskimi državami je koristno, če temelji na stvarni podlagi, ki pa jo je možno uveljaviti samo, če odstranimo glavne ovire in nasprotja med državami, ki kalijo dobre sosedne odnose.

Ako bi odstranili razne pogoje, ki mečejo senco na delo Evropskega sveta, če bi do tem, kakšen je odnos Jugoslavije do Evropskega sveta, druge evropske dežele, ki še niso včlanjene v tej organizaciji, imajo v tej organizaciji bilo dovolj jasno razloženo v lanskem govoru predsednika Tiita na Ostrožnem.

Ideja o uresnitvi evropske enotnosti se v zadnjem času čedalje bolj širi, dobiva vedno več pristašev. Prav imajo tisti, ki ta pojav spravljajo v zvezo s popuščanjem mednarodne napetosti in s pomiritev, ki je značilna za mednarodne odnose v zadnjem času. S tem pa seveda nečemo in ne moremo reči, da Evropski svet v Strassbourgu izpolnjuje vse pogoje za opravljanje te funkcije, da v njem ne bi bilo treba ničesar spremeniti. Nenakopavnost med člani, ki se izražajo v pravicah komiteja zunanjih ministrov do veta, razna pojmovanja, da je treba uveljaviti in ohraniti ideološke

koj ko bo prišel iz zemlje, nato pa ga poškropiti še vsaj dvakrat, če hočemo, da bomo hrošča vsaj kolikor je mogoče zatrli in ohranili čim več krompirja. Izkušnje so pokazale, da tudi močnejše koncentracije arzenatov (kot so predpisane) krompirju ne škodujejo. Kmetovalcem priporočamo linden olje, ki se je pri nas pokazalo kot zelo učinkovito.

Jože Fabjan

Skoraj za 10 tisočakov ju je opetnajstil pri tropikalu...

Janko Selakovič iz Drage pri Suhorju je želel priti na lahek način do denarja. Pri »Sneguljčici« v Novem mestu je nakupil nekaj metrov cenenega tropikala, ga imel nekaj dni doma, nato pa je privozil blago, ki se je čez noč spremenilo v pravi »angleški kamarg«, nazaj v Novo mesto. Na Grmu je prevrtil Z. R. ni M. J., da mu je stric iz Argentine poslal »nartabuli komarg«, ki ga zdaj pravi poceni prodaja. Obe sta mu nasledili, pri čemer je oglasil R. za 4340 din, J. M. pa za 5340 din. Varnostni organi so Selakoviču kmalu prišli na sled in dobili pri njem še nekaj denarja. Zaradi prevare in nedovoljene trgovine se bo zagovarjal pred sodniki, primer pa naj pouči lahkoverno ljudi, da naj ne nasedajo goljufo!

Tako ne skrbimo za varnost prometa!

Od tvariame lesnih izdelkov je pred dnevi peljal tovorni avtomobil lesene zaboje. Naloženi so bili prosto in neprevezani zelo visoko, skoraj do žic nad cesto. Navzlic temu so sedeli, ali bolje bili pritepljeni na vrhu in zadaj zabojev tujje delavci.

Res je avto vrzil zelo počasi, toda vozil je čez križišče in po zelo prometni cesti proti kolo-dvoru v Kandiji. Le malo naj bi se zagugal ali pa maglo ustavil, pa bi naloženi zaboji zdrveli dol, z njimi, odnošno pod nje pa je vsi trije delavci. Pri tem so lahko v nevarnosti še drugi vozniki ceste. Vsak, komur je varnost ljudi pri delu in varnost prometa pri srcu, se s takim prevažanjem ne more strinjati!

»Z E L E Z O« trgovina z železino v Ljubljani Stritarjeva ulica 7 sprejme DVA TRGOVSKA POMOČNIKA in DVA VAJENCA Nastop službe takoj, plača in oskrba za vajenca po dogovoru. Pismene ponudbe dostavite na naslov trgovine »ZELEZO«.

V TEM TEDNU NABIRAMO sledeča zdravilna zelišča:

Cvet lipe 220 din, arnike 300 din, plavice brez čaše 600 din, rmana 50 din, bele deteljice 150 din, njivske mačehe 600 din. List šmarnice 100 din, slezenovca 120 din, oreha 30 din, borovnice 60 din, volčje češnje (beladona) 150 din, lupuha 80 din, godzne jagode 80 din, ozkolistnega trpotca 80 din. Rastilno hribske rese 260 din, njivske mačehe 120 din, kopitnika s korenino 70 din, jetrnika 180 din, jetičnika 80 din, rmana 30 din, materine dušice 30 din. Korenine baldrijana 260 din, srčne moči 150 din. Plod kumne 450 din, borovnice suhe 450 din.

RAZPIS ZA SPREJEM V INDUSTRIJSKO RUDARSKO ŠOLO V ZAGORJU

Ravnateljstvo Industrijske rudarske šole v Zagorju sprejme v šolskem letu 1955-56

- določeno število učencev,
- ki se žele izučiti za kvalificirane delavce rudarske stroke — kopače.
- Vpis traja od 1. junija do zaključno 1. septembra 1955.
- Vpislo se lahko vsi telesno in duševno sposobni državljani FLRJ, stari od 16 do 17 let, ki so zadostili splošni šolski obveznosti.
- Kandidati morajo predložiti:
 1. Lastnorčno napisano in s 30 din kolikavno prošnjo z natančno navedbo naslova (mesto, kraj), hišna številka, pošta in žel. postaja).
 2. Zadnje šolsko spričevalo.
 3. Izpiske iz rojstne matične knjige.
 4. Potrdilo o imovinskem stanju in davčni osnovi.
- Nekolikovane prošnje ter prošnje brez priloženih listin ne bomo upoštevali.
- Sprejemnega izpita ne bo.
- Funk je teoretičen in praktičen ter traja tri leta. Učenci prejmejo mesečne nagrade v znesku od 2000 do 4000 din. Šola nudi učencem vse šolske potrebščine ter za izvajanje praktičnega pouka potrebno delovno orodje, obutev in perilo.
- Pri šoli je internat, ki nudi učencem potrebno oskrbo. Kandidati izven Zagorja, ki želijo stanovati v internatu, morajo to navesti v prošnji.
- Kandidat se lahko vpiše osebno ali pa pošlje prošnjo po pošti.

RAVNATELJSTVO IND. RUD. ŠOLE, ZAGORJE

Slovenska umetnost med NOV s posebnim pogledom na književnost

V Ljubljani je Destovnik preživel nekaj mesecev v ilegali. Ta doba pomeni zanj tudi najbogatejšo umetniško žetev. Prav v Ljubljani je nastalo nekaj pravih pesniških biserov, posvečenih materi in dekletu. Resni je priobčeval v »Slovenskem poročevalcu«, v »Naši ženi« in »Mladi Sloveniji«. Pripravljali se je na vrnitev k partizanom, se prepjal pa se je v Ljubljani srečal z Otonom Zupančičem. Zupančič mu je pozneje posvetil nekaj navdušenih, prisrčnih besedi: »Pozdravljen, Kajuh, črni, lasati fant, ki si prišel k meni po slovo, ko so ti sporočili, da me je tvoja mlada pesem ogrel

IZ NAŠIH KRAJEV

Sentjernejske novice

Razstava izdelkov Vajenske šole nam je prikazala delo Vajenske šole raznih strok. Učenci in učiteljstvo za upraviteljko Vero Severjevo na čelu so tekmovali, da bi pripravili čim lepši dokaz njihovega prizadevanja v preteklem letu. Vse stroke so bile zastopane: 24 učencev lesne stroke je razstavilo krasna dela, celo samsko spalnico, ki je bila glavni dobitnik tombole Društva prijateljev mladine, posamezne kose pohištva itd., kolariji kolesa; videli smo tudi zelo uspešno rezbarska dela. Vse je bilo dobro in prikupno izdelano. 18. februarja se je postavilo v veliko zbirko čevljev in polčevljev v lepi izdelavi, 16 kovinarjev, med njimi tudi kleparka Milena Selanova, poročena Sintič, odličničinja, je pokazalo orodje in posodje, vse lično izdelano. 2 korjasta in 7 šivilj je bilo častno zastopanih. Lončar je z lepimi pečnicami in vazo pokazal svoje znanje. 3 peki in 1 mesar pa so poskrbeli za pašo oči in zelodca. Omeniti moramo tudi strokovne risbe, sicer težke, a točno narisane, s primernimi tolmachenji, matematične in spisne naloge, grafikon, ki je izkazoval lep šolski obisk. Razstrtve razstavljenih predmetov je bila lepa in okusna. — Nad 1000 obiskovalcev se je zelo pohvalno

izrazilo o delu Vajenske šole, ki z leta v leto napreduje. Čestitamo prirediteljem in želimo še nadaljnjih uspehov!
Uspela tombola Društva prijateljev mladine. Prireditelj je pripravila 26. junija množico ljudi, ki so, nekateri celo prvič, živahno sodelovali. Nekateri so se zadovoljili z malimi dobitki in na te je bil kar precejšen naval. Naj navedemo srečne dobitnike: tombola: Lesnjak Marija, Sentjernejski — sobna oprema; Kikelj Alojz iz Sentjernejske — kolo; Hočevar Tončka, Stara vas pri Skočjanu — radio; Miklavčič Jožefa, Gor. Brezovica — divan; Miklavčič Rado, Gredenje pri Beli cerkvi — brzo-paralnik; Udvarc Jože, Mršča vas — škropilnica; Fink Majda

iz Hrvaškega broda je odpeljala prečiča, Cvelbar Jože iz Mršče vasi je dobil zapestno urc, Brezar Marija iz Savinka pri Skočjanu pa okopalnik. Pa tudi ostali dobitki so predstavljali precejšnjo vrednost. — Tombola je dosegla svoj namen: Društvo prijateljev mladine je naložilo znesek 120.000 din kot temelj za ustanovitev šolske kuhinje. — Naj bo z tega mesta izrečena na vsem, ki so kakorkoli pripomogli k lepi izvedbi tombole, toplja zahvala!
Konjske dirke dne 17. julija. Kakor vsako leto, bodo tudi letos znane konjske dirke, ki ne bodo pokazale samo konjskega sporta, temveč tudi uspehe umne konjereje, ki je tu doma. — Pridite!

KOLONIJA V ŠMIHELU

4. julija je prišlo v Šmihel pri Novem mestu približno 80 otrok, ki bodo tu ostali tri tedne. Ti otroci so partizanske sirote in otroci žrtev fašističnega terorja z Gorenjske. Doma so iz Trziča, Kranja, Poljanske doline in Selške doline ter iz Škofje Loke. Kolonijo vzdržuje Glavni odbor Zveze borcev, ki so mu otroci in vodstvo kolonije za to zelo hvaležni. Tudi vasa novomeška podjetja, ki so jih do sedaj poslali za kakšno uslugo, so jim bila naklonjena; tudi njim lepa hvala! Zelo pozoren je do njih upravniki Dijakškega doma tov. Jurček.

Tri tedne bivanja na Dolenjskem bodo izrabili za oddih, saj so tu sami osnovnošolski otroci in dijaki, ki so potrebni počitnic. Vendar bodo bivanje na Dolenjskem tako uredili, da bodo združili koristno s prijetnim: ogledali si bodo Novo mesto, muzej, študijsko knjižnico in druge zanimivosti. Če bo vreme, se bodo hodili kopat na Loko. Obiskati mislijo Kočevski rog, Dolenjske in Smarješke Toplice, Pletanje

RAZPIS
Industrijska šola za telegrafsko-telefonske mehanike. Ljubljani razpisuje sprejem učencev. Izazred industrijskih šol za šolsko leto 1955-56, in sicer:
V Industrijski šoli v Ljubljani, oddelke za TT mehaniko — 30 učencev;
V Industrijski šoli v Ljubljani, oddelke za monterje zračnih TT linij — 30 učencev.
Kandidati ne smejo biti starejši od 15 let ter inorajo imeti najmanj 4 razrede srednje šole.
Sprejemni izpit bodo opravljali iz slovenskega jezika, matematike in fizike po programu od I.-IV. razreda gimnazije zaključeno.
Kandidati, ki se žele vpisati v eno izmed navedenih šol, morajo vložiti prošnjo na Upravo podjetja za PTT promet in Ljubljani in priložiti sledeče dokumente:
1. zadnje šolsko spričevalo,
2. rojstni list,
3. zdravniško spričevalo.
V prošnji morajo navesti, v kateri oddelki Industrijske šole želijo biti vpisani, socijalno in premoženjsko stanje, kraj bivanja ter poklice staršev, če ne prihajajo neposredno iz šole, pa morajo navesti tudi deo, ki so ga opravljali od izstopa iz šole do vložitve prošnje.
Prošnje je vložiti takoj. O dnevu opravljanja pismenega izpita bodo kandidati obveščeni pisмено.
Sola ima internat, stroške vzdrževanja plačajo učenci sami, prejeajo pa v celoti šolska sredstva. V I. razredu po 2000 din, v II. razredu po 2500 dinarjev, v III. letniku po 3000 dinarjev. Razen tega lahko učenci oddeka za monterje zračnih TT linij, katerih starši ne prejemajo otroških dodatkov, dobivajo stipendij od Generalne direktije PTT v Beogradu.
Podjetje za PTT promet, Ljubljana

ZAGRADEC BO SLOVESNO PROSLAVIL OBČINSKI PRAZNIK
16. julija praznuje občani Zagradca drugi občinski praznik. Na ta dan so leta 1942 partizani pod poveljstvom narodnih herojev Stanika Semiča — Dakija in Etenka počakali v zasadi v koruznem polju med Mariničovo vasio in Lesami močno italijansko patrolo, ki je štela sto mož, oboježenih do zob. Patrola je vzdrževala zvezo med Krko in Zagradcem. Mojostrsko organizirani in izvedeni napad, ki sta ga pripravila Daki in Etenko, je patraljo skoraj uničil. Samo dvaletni Italijanec je ostalo pri življenju.
Se ena smrt. V Dolni Podgori je umrl Jože Sanjčič, postestnik, star 72 let. Zapuščala ženo in odrasle otroke. J. Š.

Novice iz Črnomlja

Šahovsko društvo je prejšnji mesec priredilo brzoturirni, na katerem je dosegel prvo mesto Ivan Kobler z 11 in pol točkami pred Vladom Vlahovičem, ki je nabral 9 in pol točk. Tretje mesto z devetimi točkami je dosegel Boris Klemenc, četrto z osem in pol točkami pa Anton Kranjc. Začel se je tudi turnir za četrto kategorijo. V ostro borbo so posegli celo pionirji in mladinci.
Ljudska knjižnica v Črnomlju posluje dvakrat tedensko: v sredo od 15. do 18. ure in v nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne. Knjižnica razpolaga z več kot 2.500 dobrimi znanstvenimi in leposlovnimi knjigami. Posejajte po njih, marsikaj se boste naučili, pa tudi za zabavo vam bodo! Zamudniki prosimo, da knjige pravočasno vrnete. V knjižnici so na razpolago tudi časopisi: Dolenjski list, Slovenski poročevalec, Ljudska pravica, Tovariši itd.

Nepredvidnost je plačala z življenjem

5. julija zjutraj je prala v Temenici perilo Marija Grmovšek iz Malega Vidma 7 pri Veliki Loki. Po končanem delu se je vračala čez železniški prelaz za pešce blizu kamna 103 pri postaji Sentjernejski, v zadnjem hipu pa je zagledala na progi osebnih vlak št. 8114, ki je vozil iz Novega mesta proti Ljubljani. Obrnila se je, da bi se umaknila s tračnic, v tem pa jo je že udaril prvi obojniček lokomotive v glavo in jo vrsgel kakšnih 7 metrov nižje pod železniški nasip, kjer je obležala mrtva.

Predgrad ob Kolpi

Pred dnevi je umrl od kapi zadet Miha Mihelič iz Sudevac. Star je bil 46 let. Bil je delavec član gasilske čete Prelesje. Gasilski tovariši so mu oskrbeli lep pogreb. Sodelovala je godba na piha in moški pevski zbor. Nekaj poslovnih besed je sprejgovoril predsednik čete Jurij Grdina.

Nova občina bo imela eno splošno ambulanto, eno zobno ambulanto in šolsko polikliniko ter krajevno lekarno.

Novo občino bo imela eno splošno ambulanto, eno zobno ambulanto in šolsko polikliniko ter krajevno lekarno. Osnovne šole so tri, nižja gimnazija ena in dijaški internat. Naj še omenimo, da je na tem področju 16 trgovin ter 11 gostišč, od katerih je sedem privatnih. Bodoča ribniška občina bo sestavljala 25 vasi in naselij.

Sedež občine bo v Ribnici. V Dolenji vasi pa bo krajevna pisarna. Na sedežu občine bo verjetno 9 strokovnih uslužbencev, na pa še dokončno rešeno vprašanje inšpekcij (ali bodo pri občini ali ne). Kakor drugje bodo tudi v Ribnici težave s strokovnimi uslužbenci, vendar bodo glede tega, z izjemo Kočevja, vsekar na boljšem, kakor v ostalih občinah v kočevskem

Bodoča ribniška občina in njeno gospodarstvo

Bodoča ribniška občina bo zavzemala v kočevskem okraju veliko mesto. Obsegala bo področje sedanje občine Ribnica in občine Dolenja vas in imela 6.400 prebivalcev ter 12.121 ha skupne površine. Sestav prebivalstva je naslednji: na področju sedanje občine Ribnica je zaposlenih v industriji in uradih (ustanovah) 850 oseb, v obrti 100, v kmetijstvu in hišni domaćini obrti pa okrog 2.000 ljudi. Prebivalci sedanje občine Dolenja vas se v pretežni meri bavijo s kmetijstvom, gozdarstvom in prevozništvo, del odvečne delovne sile pa je v gradbeništvu v Kočevju in Ribnici. Večji industrijski ali obrtni obratov ni ter je v tem oziru Ribnica daleč naprej, saj ima tudi večja podjetja, kot opekarno, Medzadržno lesno industrijsko podjetje, gradbeno podjetje Gradbenik, kovinsko podjetje Partizan in vrsto manjših obratov oziroma delavnic. V bodoči ribniški občini bodo morali posvetiti vso skrb sosednji Dolenjski tovariši so mu oskrbeli lep pogreb. Sodelovala je godba na piha in moški pevski zbor. Nekaj poslovnih besed je sprejgovoril predsednik čete Jurij Grdina.

okraju. Bodoči odbor ribniške občine bo štel predvidoma 41 odbornikov.
Kako bo z gospodarstvom bodoče ribniške občine? Kakor še marsikaj, se bo tudi ta občina v prvem obdobju morala boriti s precejšnjimi težavami. Prva skrb bo, razvijati sedanje industrijske obrate oziroma podjetja. Podjetje Opekarna ima vso možnost za velik razmah. Medzadržno lesno ind. pod. z dvema velikima žagarskima obratoma ter zabojarino in galanterijskim obratom lahko razširi predelavo lesa o končne galanterijske proizvode ter s tem zaposli večje število delavcev in ustvari večji narodni dohodek. Imamo še manjše obrate, ki jih bo treba razširiti, ustanovljati pa tudi nove povsod, kjer bodo pogoj. Važno vlogo bo imela tudi hišna domača obrt v zvezi s predelavo lesa. Pri ustvarjanju sredstev bodoče občine moramo upoštevati tudi živinorejo, ki je v Ribnici dolini že na precej visoki stopnji, pa tudi poslej bo treba tež panogi gospodarstva posvetiti vso skrb. Zanimariti ne bomo smeli kmetijstva, saj bo mogoče z agrotehničnimi pripomočki zemljo še marsikaj izboljšati. Občina bo črpala za potrebe komunalnega gospodarstva precejšnje vire iz gozdarstva. Naj omenimo, da je samo na področju sedanje občine Ribnica 4.825 ha gozda.

starega ribniškega gradu itd) 43.000.000 din lastnih sredstev in prispevkov podjetij. Ker ima občinski odbor letos po proračunu za komunalno dejavnost samo 700.000 din, je vse to delo zastalo. Od del, ki bi jih bilo treba nujno nadaljevati, naj omenimo samo obnovo ribniškega gradu. Tu nameravajo urediti prostore za muzej zgodovine ribniške doline, prostor za društva in množične organizacije, pred gradom pa otroško igrišče. Po načrtu bo poleg starega gradu nova kino dvorana.
Naj omenimo še stanovanjsko krizo, ki je za ta razmeroma manjši kraj res velika. Trenutno primanjkuje 120 družinskih in 30 samskih stanovanj. Kako temelj odpomoci? V Ribnici in okolici je večje število delavcev in uslužbenecov, ki se zanimajo za gradnjo stanovanjskih hiš. Tem ljudem je treba nekako zagotoviti kredite, velik del pa bodo prispevali sami. Razen tega bi bilo treba zgraditi vsaj tri stanovanjske bloke, da se stanovanjsko vprašanje vsaj nekoliko omili.
Za gradnjo stanovanjskih hiš bodo morala prispevati tudi podjetja. Podjetje LIP je dalo lep zgled z gradnjo dveh stanovanjskih blokov.
Kakor smo omenili že v začetku, ne bo šlo vse lepo in gladko. Toda težave, tako pri graditvi komunalnega gospodarstva kot drugih del, se bodo počasi zmanjševale, kar ljudje na področju bodoče ribniške občine trdno upajo. Ne pretravajmo, če trdimo, da se obeta bodoča ribniška občina velik razmah ustvarjalnega dela in z tem lepša prihodnost. To pa je tudi poglavitni namen bodočih občin. K. o.

NAPREJ PO ZASTAVLJENI POTI

Se nekaj besed o dosežanem gospodarjenju ribniške občine. Lanl je občinski odbor investiral v komunalne gradnje (tlakovanje ceste v Ribnici, gradnjo vodovoda v Ravnem dolu do vasi Kot, za obnovitvena dela

2.386 točk, 2. Penko Franc (RD Ljubljana) 2.338 točk, 3. Adamoli Peter (RD Ljubljana) 2.335 točk itd.
Moštva v vseh disciplinah:
1. Novo mesto I. (Gostiša, Rifelj, Požar) 22.746 točk, 2. Ljubljana I. (Nered, Penko, Erkljavec) 18.997 točk, 3. Maribor I. (Suhil, Tobias, Kolšek) 18.434 točk itd.
Moštva v metu blesitve:
1. Novo mesto I. 16.729 točk, 2. Maribor I. 13.698 točk, 3. Maribor II. 12.299 točk itd.
Moštva v metu umetne muhe:
1. Novo mesto I. 16.729 točk, 2. Maribor I. 13.698 točk, 3. Maribor II. 12.299 točk itd.
Na tem tekmovalstvu so novomeški ribiči ponovno dokazali, da so v metu obtežilnika zaenkrat še nepremagljivi. Nujno potrebno pa je, da naši tekmovalci več trenirajo v metu z umetno muho, ker je to njihova boleča točka, čeprav so se na tem tekmovalstvu tudi v teh disciplinah borili za prva mesta in je prvo mesto RD Novo mesto doseglo 3. mesto v vseh disciplinah meta umetne muhe. Miha Gostiša je dosegel četrto mesto v metu muhe v daljavah, Danilo Rifelj 2. mesto, Silvo Požar pa 3. mesto v metu muhe v kratki daljavi. Našim tekmovalcem želimo, da bi na državnem prvenstvu, ki bo v avgustu, dosegli še lepše uspehe! R.

Lep uspeh novomeških ribičev

V nedeljo, 8. julija, je bilo v Ljubljani II. republiško ribiško tekmovalstvo, katerega se je udeležilo 37 tekmovalcev in 9 moštav iz štirih ribiških društev Slovenije: Ljubljana, Kranj, Maribor in Novo mesto. Novomeški ribiči-tekmovalci so na tem tekmovalstvu dosegli zelo lepe uspehe. Prvak Slovenije za leto 1955 v vseh disciplinah je postal Novo meščan Miha Gostiša, ki je s tem osvojil prehodno zastavico. Moštveni prvak Slovenije za leto 1955 v vseh disciplinah je postal moštvo I. Ribiškega društva Novo mesto in s tem osvojilo prehodni pokal Ribiške zveze Slovenije. Moštvo so sestavljali: Miha Gostiša, Danilo Rifelj in Silvo Požar.
Posamezni rezultati tekmovalnja so sledeči:
Posamezniki v vseh disciplinah:
1. Gostiša Miha (RD Novo mesto) 7.948 točk, 2. Rifelj Danilo (RD Novo mesto) 7.589 točk, 3. Nered Franc (RD Ljubljana) 7.362 točk, 4. Požar Silvo (RD Novo mesto) 7.229 točk, 5. Suhil Brane (RD Maribor) 7.006 točk.
Posamezniki v metu obtežilnika:
1. Gostiša Miha (RD Novo mesto) 6.035 točk, 2. Rifelj Danilo (RD Novo mesto) 5.516 točk, 3. Suhil Brane (RD Maribor) 5.389 točk itd.
Posamezniki v metu umetne muhe:
1. Kocalj Milan (RD Kranj)

ke letine, zato je marsikatera zidanica že suha.
1. in 2. julija je bila pri nas huda vročina. Na soncu je toplotomer pokazal 45 stopinj.

Novice s Suhorja pri Metliki

28. junija smo imeli nevsakdanji dogodek. Iz Amerike je prišel na obisk Matija Savoren iz Jugorja. V Ameriki biva že nad 40 let. Zašel si je v videti domači kraj, zato je prišel iz Clevelanda z lastnim avtomobilom. To je naš prvi rojak, ki je prišel iz Amerike s svojim avtomobilom. Njegova hčerka nje je filmala. To bodo gledali tam v »Dolarjke, kako se tukaj gibljemo!

Kegljaško tekmovalje v Dol. Toplicah

Od 2. do 10. julija je bilo v Dolenjskih Toplicah tekmovalje keglaških. Tekmovali so na lepo urejenem zadržilskem keglašču vsak dan od 16. ure naprej. Zanimanje za tekmovalje je bilo precejšnje, saj so najboljši keglašče čakale lepe nagrade. Najboljši moški keglašči so dobili take nagrade: gojzerice, 2 m³ drv, moške hlače, 3 m³ drv, moško srajco, kravato, salame, plačano vozniho in Ljubljano in več steklenic različnih tekočin, ženske pa nylon nogavice, jopičo in trajno ondulacio.

RAZSTAVA PLANINSTVA

Včeraj je bila v Ljubljani zaključena turistična razstava, ki je urejenem zadržilskem keglašču doživela izreden uspeh. Kdor si jo je ogledal, mu ni bilo žal poja in stroškov. Da je turizem nadvse važna gospodarska panoga v vseh naprednih državah sveta, smo se na razstavi lahko prepračili ob bogastvu dokumentov, ki to potrjujejo. Svojevrstna razstava turističnih plakatov vsega sveta, taborništvu, razstava planinstva in alpinizma, raz-

Sport in telesna vzgoja

Mladi Dolenjci med najboljšimi telovadci v državi

Mladinke iz Trebnjega državne prvakinja v III. razredu ljudskega mnogoboja — Vrsta mladincev iz Novega mesta si je priborila II. mesto v vajah na orodju

1500 mladih tekmovalcev in tekmovalic družtev za telesno vzgojo mladincev iz celotne države. Na okrajnih prvenstvih dosegli najboljši uspehe, je na državnem prvenstvu v telovadbi, ki je bilo 3. in 4. julija v Nišu, tekmovali med seboj za naslov najboljših telovadcev v državi. Med temi 1500 najboljšimi telovadkami in telovadci jih je bilo tudi 30 iz novomeškega okraja: vrsta mladincev iz Novega mesta, ki je tekmovala v I. razredu ljudskega mnogoboja, ter vrsta mladink iz Dolenjskih Toplic, ki sta tekmovali v III. razredu ljudskega mnogoboja. Vse te vrste so že na republiškem prvenstvu, ki je bilo ob počajrinskem zletu v Celju 28. in 29. maja t. l., pokazale, da so upravičene sodelovati v tekmovalstvu za naslov najboljših telovadcev v državi. Mladinke iz Trebnjega so bile prve, mladince

ke iz Dolenjskih Toplic pa drugič v svojem razredu. Vrsta mladink iz Novega mesta je dosegla III. mesto, medtem ko so bili mladinci med tekmovalci v Celju prvi v svojem razredu.
Ta upravičenost se je pokazala tudi na državnem prvenstvu, zlasti se za vrsto mladink iz Trebnjega in mladincev iz Novega mesta. Vrsta mladink iz Trebnjega je na temkah dosegla v III. razredu ljudskega mnogoboja državno prvenstvo. Med 14 najboljšimi vrstami svojega razreda v državi je dosegla največ točk in s tem prvo mesto. Pa tudi kot posameznice so se mladinke iz Trebnjega odrezale. Mladinka Irena Bončina je dosegla prvo, mladinka Betka Hočevar pa tretje mesto v ljudskem mnogoboju III. razreda. Vrsta mladincev iz Novega mesta je v nižjem razredu v vajah na orodju dosegla med 9 vrstami II. mesto. Med poedinci je treba omeniti zlasti mladinka Mira Baudica, ki je od 100 dosegljivih točk dosegla 83 točk. Ker so bili razglašeni samo rezultati prvih treh plaširanih si ni znano katero mesto je dosegel, gotovo pa med desetimi najboljšimi. Ido Velja za mladinko Franjo Svetličič iz Novega mesta, ki je kot posameznica v svojem razredu od 80 dosegljivih točk dosegla 76,3 točke ali 95,3% vseh dosegljivih točk. Tudi ona bo verjetno med desetimi najboljšimi v državi. Tudi to je lep uspeh, posebej se zato, ker je v nišem razredu tekmovala največ vrst — 38 z 271 telovadkami.

Nepopolno je bilo navdušenje med dolenjskimi telovadci in telovadkami, ko je zvezni načelnik »Partizana« med najboljšimi vrstami mladincev pred opoznanjem maršala Tita takoj za zmagovalno vrsto omenil kot druge mladince iz Novega mesta. Še večje pa je bilo veselje, ko je zvezna načelnica razglasila rezultate tekmovalja za ženske oddeleke in vrsto mladink iz Trebnjega kot prvo pozvala, da se uvrsti med zmagov

Kastelic in Čihal prvaka LRS

Maribor, 16. julija. Na stadionu Branika je bilo danes prvenstvo LRS v lahki atletiki za mladince. Zelo uspešna sta bila dva člana »Partizana« iz Črnomlja. Kastelle je vrzel krogel 55,98 m, Čihal pa krogel 47,7 m. Tako sta postala slovenska prvaka v teh disciplinah. Vsa Dolenjska jima ob tem uspehu čestita!

Moštveno šahovsko prvenstvo Dolenjske

Kot je bilo pričakovati, se je SD Kočevje plasiralo za finalista moštvenega šahovskega prvenstva Dolenjske. V preteklem mesecu je SD Kočevje premagalo SD Ribnico s 4 in pol: 3 in pol. Točke so dosegli int. Točk. Safar, LŠL in Mohar Kard, remiziral pa je Klarčič. 7. julija je SD Kočevje premagalo šahovsko sekcijo Rudnik s 6 in pol: 1 in pol; s tem se je tekmovalje v kočevskem krogu zaključilo. Lahovška sekcija iz Ljubljane se tekmovalja ni udeležila.
Na finalnem tekmovalju bodo igrali prvaki vseh štirih con po Hergerjevem sistemu. Kraj in čas bodo določili finalisti sami. I. Š.

Prizor z zadnjega srečanja košarkarjev na Loki

valne vrste in poedince, ki so prejeli priznanje. Mladinka Irena Bončina je prejela lep pokal, vrsta pa zmagovalno zastavico. Vsem nam je igralo srce, ko je med zmagovalnimi vrstami v občinskem korakalu z njihovim vodnikom Nacetom Bukovcem s mladink iz Trebnjega.

Ta lep uspeh mladincev in mladink »Partizana« iz novomeškega okraja bo vzbudil pri vseh naših naše tečajne organizacije še večjo vnemo pri našem bodočem delu. S. Š.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so pripeljali v novomeško bolnišnico tele pone-srečence: delavec Gorozna Martin je v službi padel s gorozna in si poškodoval levo roko in hrbtenico. Javornik Alojz, tesar iz Velikega Mlačevca, je pri delu v Črnomlju padel s hiše; zlomil si je desno nogo. Starina Neža, postestnica iz Moverne vasi pri Šemšu, je padla po kamenju in si poškodovala desno koleno. Kastelic Terezija iz Sentvidra pri Stični je v hlevu padla; poškodovala si je desno roko. Kvasnik Cvetko iz Kleveva je pri Smarjeti je pri igranju padel na koso in si poškodoval desno nogo. Avsec Marjeta iz Zabeje vasi je padla z ograje, poškodovano ima desno nogo. Delavec Rozdan Janez z Brezove rebrje je padel s češnje in si poškodoval hrbtenico. Avenik Alojz, zidar iz Drganjih sel pri Strazi, je padel z ostrišja hiše, poškodovan ima v obrabi levo nogo. Kokele Anton, poljedelec iz Vel. Brusnice, je našel nesrečo na cesti; povozil ga je tovorni avto, poškodoval mu je levo nogo. Uhernik Martin, sofer iz Otočca ob Krki, si je s stekleno poškodoval desno roko. Lamut Matija, postestnik iz Vel. Nerajca pri Dragatušu, je doma padel pod voz, ki mu je zdrobil levo nogo.

DORIS Kolonjska voda in toaletno milo

Tovarna Zlatorog Maribor

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

KINO Kino KRKA Novo mesto

Od 15. do 18. julija ameriški film STALAG 17; od 19. do 21. julija italijanski film RIM OB 11. uri.

Dom JLA v Novem mestu

18. in 19. julija angleški film POZVNIKA; 21. in 22. julija jugoslovanski film HISA OB OBALI.

KINO Kino Dolenjske Toplice

16. in 17. julija ameriški film ZIG PRETEKLOSTI; 19. in 20. julija ameriški film CYRANO DE BERGERAC; 21. in 22. julija jugoslovanski film BIOGRAFIJA MARŠALA TITA.

KINO JADRAN Kočevje

15. in 16. julija mehški film SOLEDADIN SAL; 17. in 18. julija francoski film GROF MONTE CRISTO. 1. del; 20. in 21. julija angleški film PIKOVA DAMA.

KINO Kino Loški potok

16. in 17. julija ameriški film NA NEBU NI CESTI; 23. in 24. julija ameriški film KRVA NA OSVETA.

MALI OGLASI

SPALNICO, dobro ohranjeno, ugodno prodam. Regine Judin. Cestna baza, Črnomelj. (369)
9. JULIJA je bilo ukraden med 14. in 15. uro pri hotelu Kandija novo žensko črno kolo z znakom Rog Standard št. 63844. Tat ga bo skušal prenehati in prebravati. Kdor bi kaj vedel ali sumil, da je 9. julija kdo pripeljal domov ali kam drugje, sam tako kolo ali pa da bi izjavil, da je kolo od koga kupil ali da mu ga je kdo pospdil, naj

IZ MATIČNIH URADOV

Novo mesto
Pretekli teden je bilo v Novem mestu rojenih 9 dečkov in 5 deklic. Poročila sta se Rozman Stanislav, mlilničnik iz Sentjernejske in Kralj-Trpinca Marija, gospodinjica pomočnica iz Novega mesta. Umrla sta Dodič Martin, upokojenec, 71 let, iz Novega mesta. Simončič Frančiška, gospodinja, 75 let, iz Ljubljane.
Pretekli teden so rodile: Kraševc Jožica iz Dravčev pri Metliki — dekle. Tišina Marija iz Ravnika pri Sentruptu — dečka. Frankovič Alojzija b. Vešče vasi pri Semlju — dekle. Drganec Marija iz Folskega vrha pri Sentjernejski — dekle. Lenart Jožeta iz Smolenje vasi — dekle. Puh Marija iz Kopa pri Semlju — dečka. Medved Marija iz Sele-Sumbarke — dečka in dekle. Božič Marija iz Jurne vasi — dečka. Sačič Rozalija iz Podgrada pri Stični — dekle. Peter Terezija iz Malih Lešč pri Metliki — dekle. Koba Katarina iz Radene pri Predgradu — dečka. Bučar Vida z Novega mesta — dekle. Petrovič Franciška iz Gradaca — dekle. Kokoč Kristina iz Gor. — dekle. Bele Kristina iz Gor. — dekle. Kokoč Molek Karolina iz Bircne vasi — dečka.
Saje Rezka iz Trebnjega — dečka. Strmolc Rozalija iz Trzi-

telesno zdravje, mala matura.

Ponudbe pošljite na KZ Novo mesto. (370)
ENOSOBNO sončno stanovanje v centru Celja zamenjam za podobno v Novem mestu. — Kristavnik Rudi, Celje, Trg V. kongresa 10.
Sejmi na Dolenjskem
Črnomelj: vsak četrtak. Metlika: vsak torek tržni dan. Vinica: vsak ponedeljek v mesecu. Novo mesto: vsak ponedeljek vsinjski vsak ponedeljek in petek tržni dan. Sentjernejski: 17. julija vsinjski sejem. Gotna vas: 21. julija. Velika Loka: 25. julija. Če pače se Anja na državni praznik ali od državne priznanja praznik, je sejem naslednji dan, razen v Mokronogu, kjer je sejem vedno en dan prej.

Janez Trdina na Dolenjskem

(Uvod v »ROZE IN TRNJE«, knjigo Trdinovih narodopisnih slik, ki jih bo za letošnje pisateljevo 125-letnico rojstva in 50-letnico smrti prvič izdal Okrajni odbor Ljudske prosvete v Novem mestu.)

Prve dni meseca oktobra 1867 se je naselil v tesni kamri hiše št. 4 v Bršlinu pri Novem mestu bradat mož v gosposki suknji in z očali na nosu, ki je bil prišel z novim lastnikom hiše Florijanom Virkom vred z Reke. Virk je imel ženo z bližnjih Sel ob Krki in je kupil hišico v Bršlinu pred nedavnim, ko so ga prisilili, da je zapri krčmo na Reki. Tudi v novem kraju je odprl gostilno.

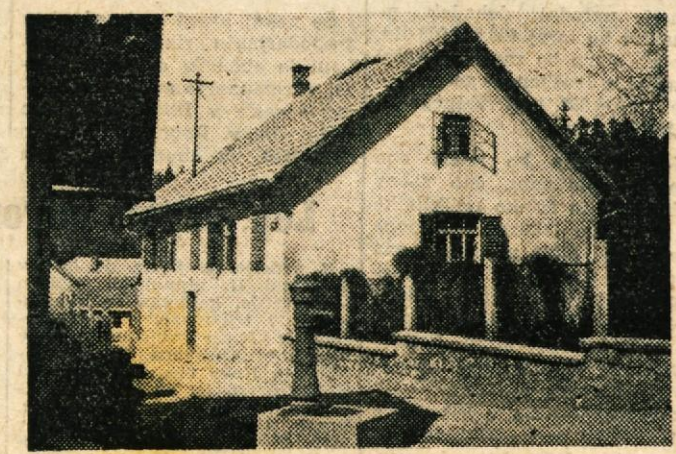
Virkov stanovalec je bil sivoverten človek: samotar, ki je ob slabem vremenu cepel v gostilnici z debelo knjigo ali zvezčičem pred seboj, ob lepih dneh pa je s palico v roki korčali po okolici, se potikal po grmovnem Zabjeku, ki se dviga med Bršlinom, Prečno in Mirno pečjo, posedal v senci in se zaplajal v branje, tu pa tam se spuščal v pogovore z mimoidočimi: z otroki, pastirji, pa tudi z odraslimi in tujci, celo z beiraci in cigani. Tudi ob takih razgovorih ali takoj po njih je potegnil iz žepa zaplano knjžico in si nekaj črkal vanjo.

Novi vaščan borme dolenjske vasice je bil Janez Trdina. Zanj se je pričela tedaj nova doba v življenju. Za sabo je pustil burno razgibano mladost v rojstni vasi: Mengeš pod Kamnikom, ljubljanska dijaska leta in dunajska visokosolska leta s hlepečo željo po znanju, razmišljanju in dognanju zadnjih resnic, vso ožarjeno s sijem prve in edine resnične ljubezni do Radoslave; za njim so bila leta prijetnega učiteljevanja na varazdinski gimnaziji, ki so mu prinesla poleg lepih uric s tovarišem Matijem Valjavcem in Sebastijanom Zepičem tudi nekaj bolj ali manj resnih ljubezenskih zapletiljav. Minila so tudi leta učiteljevanja na reški gimnaziji: tu se je bila ob Francu Kurelcu do kraja razgorela njegova nacionalna in slovska vrnema; tu se je ves predal delu v smislu svoje mladostne zaobljube — pridobivanju mladine za slovensko in slovsko idejo; v reških letih je bil sklenil tudi zakon, ki mu pa ni prinesel sreče, marveč le občutek, da je izgubil prostost, samostojnost, svobodo in prišel v spono in strah, česar vsega ga je spet rešila smrt, ki mu je pobrala ženo in oba otroka. Zadnja leta službovanja na Reki se je bil zapletel zaradi svojih vzgojnih metod in političnega dela med dijaki v hudo nasprotstva s šolsko in politično oblastjo, prišel v disciplinsko preiskavo, bil suspendiran in končno po dolgoletnih mučnih preiskavah — kazensko predčasno upokojen s skromno pokojnino 315 glid. na leto.

Ko je sedemintridesetletni Trdina zapuščal Reko, tovariše in državno službo, je imel za sabo že tudi razmeroma obilno pisateljsko delovanje: iz dijaskih let zapisovanje in satirično prikrojavanje ljudskega izročila, poizkus zgodovinske pripovedne pesnitve, zgodovinsko novelo in poljudno pisano zgodovino slovenskega naroda, leposlovno kritiko in obilno dopisovanje v domače časnike; iz dobe profesorskega službovanja pa znanstvene zapiske ljudskih bajk, krajevne orise in satirične slike ljudskih značajev iz reškega okolja, načelno in metodično razpravo o vprašanjih slovenskega šolstva, narodopisno razpravo in dopisovanje v slovensko in hrvaško časopisje. V dobi, ko se je Trdina na Reki v duhu že poslavljajal od drugega mu šolskega dela, ko

je bil že suspendiran in mu je bilo delo med mladino že onemogočeno, se je spet bavil z mislijo, da bi se ponovno lotil pisanja slovenske zgodovine; zbral je že tudi gradivo za oris ruske države. Ko pa se je po upokojitvi odločil, da se preseli s svojim reškim gospodarjem — krčmarjem Virkom — na Dolenjsko, je načrt svojega dela smiselno spremenil in se odločil, da bo začel zbirati gradivo za podoben in obširen narodopisni oris dolenjskega človeka — najmanj potujočnega predstavnika slovenskega ljudstva.

Prehod iz razmeroma razgibanega in vsaj zadnjih nekaj let precej hrupnega in neuravnovešenega življenja na Reki v odmaknjenost beдне dolenjske vasice je bil za Trdino v prvi priklki boleč. Vendarle je pri tem pokazal toliko mero samopremagovanja, urejenosti in trdne volje, da ga je treba občudovati. Iz njegovih lastnih zapisov moremo sklepati, da se je zadnja leta na Reki vdajal prekomernemu pitju v družbah in položajih, ki niso bili vedno v skladu z njegovim vzgojnim poklicem. Kot vdovec in tedaj devetero-fant, kot se je sam

Trdinova hiša v Vrhovčevi ulici v Novem mestu, v kateri je pisatelj tudi umrl (Foto: Lojze Kastelic)

imenoval, si je dovoljeval tudi razne pustolovščine z dekleti, o katerih je zapisal, da so bile vedne spremljevalke njegovih misli. Tudi v politični vrvež se je na Reki spuščal z vso strastnostjo svojega značaja, tako da so mu politični nasprotniki, kot poročila sam, stregli celo po življenju. Ob prihodu na Dolenjsko pa kot da se je zdrlini, vizmeril dalje in nebeško stran — ter pričel novo, trezno, umirjeno življenje modrišana s povsem ustaljenim pogledom nase in na življenje, še ga je spravljaja v hudo, nejevoljo vsaka nespametna poteza slovenskih politikov, a nikakor se ni predal politični strasti, da bi je ne mogel več mirno obvladati; abstinent ni postal, ne redno je posrkal nekaj meric dolenjskega cvička na dan; a nikdar ga ni nihče videl pri popivanju; tudi za dekleta je ohranil odprto oko in je še vedno rajši videl lepo in mlado dekletko kot grdo in staro, da, v resni ljubezni se je kmalu vnel za dekletko, ki je služila pri Virku in je stregla tudi njemu a imel je resen namen, da se z njo poroči; in ko mu je okolica to zvezo razdrila, mu tudi poslednje slike ljudskih značajev iz reškega okolja, načelno in metodično razpravo o vprašanjih slovenskega šolstva, narodopisno razpravo in dopisovanje v slovensko in hrvaško časopisje.

V dobi, ko se je Trdina na Reki v duhu že poslavljajal od drugega mu šolskega dela, ko

gmotnin prilikam. Da Trdinovo duševno življenje na Dolenjskem ni bilo vedno tako umarjeno in ovladano, kot je bilo videti na zunanji, in da bede, v kateri je živel, v resnici ni tako brezbržno trpel, kot je bilo videti, o tem je tudi sam mimogrede sporočil nekaj podatkov: sam je zapisal, da ga je v letih, ko je živel v Bršlinu, nacionalna ideja rešila pred samomorom; pozneje se je mislil na samomor otresel, se je skušal rešiti strašne bede s tem, da je bil spet pripravljen vzeti nase najhujši jarem — državno službo, vtem ko je službo urednika pri slovenskem političnem časniku tudi v teh težkih časih odločno odklonil.

Prve tedne svojega življenja v Bršlinu se je Trdina razgledoval po najbližji okolici, po Bršlinu, Cegecinici, Češči vasi, Zalogu, Selih, Podgori, Prečni, hodil po Zabjeku, krenil čezeno do Mirne peči, v glavnem pa opazoval življenje v domači krčmi. Ko pa je pritisnila prva dolenjska zima, se je zaprl v svojo tesno kamrico z opečnatimi tlemi, lesenim stropom z velikimi režami in edinim oknom z razgledom na Zabjek. Ob pregledovanju svojih dnevnikov in zapisnikov iz preteklih let, ki jih je preživel doma v Mengšu, pri teti na Lukovici, pri

bem vremenu pa se je spet vrnil v svojo kamrico. Začelo se je desetletje Trdinovega intenzivnega zbiranja narodopisnega gradiva o dolenjskem ljudstvu. Najprej je do kraja izčrpal svojo najbližjo okolico: Bršlin in sosednje vasi, samotni Zabjek, kjer so pasli pastirji obrobnih vasi Jablan, Daljni vrh, Kamnice, Hudo, Bršlin, Prečna. Nato je raztegnil svoja pota ob Krki navzgor do Sraže in Toplic in navzdol do Ločne in St. Petra, do Trške gore in Grčevja, pa tudi na njen desni breg v hribovito Podgorje in senčnate Gorjance, zlasti se mu je priljubila šentjernejska okolica, saj je imel na Tolstem vrhu pri svojem prijatelju, rodoljubnem graščaku Karlu Rudcu stalno prijetno zatočišče, svojo sobo s posteljo, pa žlico ter čašo pri skupni mizi; tudi gorjancev v Belo krajino je pogosto krenil na obisk k prijateljem Antonu Alešu v Semči in Antonu Navratilu v Metliki.

Na vseh teh potih je imel odprto oko za posebnosti narave in ljudi. Navezoval je pogovor z ljudmi vseh vrst in vseh starosti — ogovarjal je otroke samosrajčnike, se menil s fanti in dekleti, modroval z ženami in možmi in poslušal sive starčke v kmečkih hišah in bornih bajtah, v krčmah, braham in zidanicah, na polju, v vinogradih in gozdovih. Razgovarjal se je z učitelji, ustavljal berače, prisedal k ciganskim ognjem.

Vse ga je zanimalo: beseda in poudarek, misel in pregovor, rečenica, prispodoba, vraga, vera in nevera, zgodovinsko ljudsko izročilo, pesem in kvanta. Raziskoval je odnos Dolenjca do graščakov, do svetne in duhovske gospode, do uradnika, *trgovca in krčmarja, njegovo družinsko in socialno življenje, odnose med gospodarji in hlapci ter deklarati, odnos Dolenjca do dela, njegove dobre ter slabe lastnosti, njegove napake ter njihov izvor. Zanimalo ga je, kako se Dolenjec rodi in vzgaja, kako odrasča in se ženi, kako dela in se zgara do onemoglosti, koliko ima zemlje in kakšna je, kako obdeluje polje in vinograd, kako skrbi za živino in gozd; zapisoval si je, kaj Dolenjec je in koliko pije, kako se zabava in veseli, kako roma in potuje na sejmje — kako boleha, kako se zdravi in kako umira.

Skratka, ni ga bilo področja ljudskega živja in bitja, katerega mu ne bi bil Trdina posvetil pažnje. To delo je nadaljeval tudi po preselitvi v Novo mesto (1870). Tako se mu je nabralo v prvih desetih letih ogromno narodopisno gradivo v več kot tridesetih zaplnjenih knjižnicah in beležnicah. Vse to zapisano gradivo in še obilnejše nezapisano, ki ga je obdržal v glavi, je prestano obnavljal in premo-

gaval, da se je spojilo z njim; vsrkal ga je vase, sprejel v svojo kri in svoje možgane in je bilo posledje vse, kar je napisal, kot vzeto ljudstvu iz duše; po njem je v njegovih spisih, ki jih je začel oblikovati v teh letih, prihajalo na dan ljudsko mišljenje in čustvovanje, po njem so se izražale ljudske želje in težnje, vanje pa je Trdina vpeljal svoja lastna prizadevanja za gmotni in prosvetni dvig zaostalega ljudstva, za njegovo ekonomsko in politično samostojnost, v njih je bojeval svoj boj proti surovosti in nezmernosti, proti praznovanju in mračnjstvu, verskemu fanatizmu in nacionalni omahljivosti. Trdinovi spisi iz prvega desetletja njegovega dolenjskega življenja — del teh, doslej natisnjenih, prinaša nova knjiga — pa tudi njegove poznejše »Verške bajke« ter »Bajke in povesti o Gorjancih« so samo odloček iz njegovega velikega pisateljskega zasnuka, a so vendarle še danes neizčrpen zaklad vsakomur, ki se hoče spoznati z mišljenjem in življenjem delovnega slovenskega človeka na Dolenjskem, kakršen je bil v 2. polovici 19. stoletja, in s prizadevanjem ljudstvu zvestega slovenskega izobraženca te dobe. Janez Logar

JANEZ TRDINA
Risba Ivana Vavpotiča (okoli 1900)

Trdinova knjižnica in njeni načrti

Okrajni odbor ljudske prosvete je leta 1933 sklenil, da bo v počastitev Janeza Trdine, zlasti se v počastitev Trdinovega jubileja v letu 1955 125-letnica pisateljevega rojstva in 50-letnica smrti) začel izdajati knjižno zbirko, ki bo nosila naziv Trdinova knjižnica. Da bi tudi na zunaj utemeljil ta naslov, je odbor odločil, da bo prva knjiga Trdinove knjižnice izvirno Trdinovo delo. Vendar je z izdajanjem začel takoj in sta dve knjigi, ki nosita številko 2 in 3 že izšli, s prvo knjigo, ki bo imela številko 1, pa je zaradi Trdinovega jubileja počakal do letos.

Tako je druga knjiga Trdinove knjižnice izšla že lani: **Kronika Vajenske šole trgovske stroke v Novem mestu 1873-1933**. Prav tako je že izšla druga knjiga: mladinska pesnitve Zdravka Slavnika **Tončkove sanje**, z ilustracijami akad. slikarja Bogdana Borčiča.

Tretja, oziroma po številki prva knjiga, pa izide konec julija: Janez Trdina **Rože in trnje**. Ta knjiga izdana v počastitev Trdinovega jubileja, ima tri dele: čudovito lepo zgodbo **Popotnja**, zgodbo **Pri pastirjih na Zabjeku**, ki se prepleta s pravljicami o kačah in z resničnimi zgodbami o nekaterih Dolenjcah — »kačah«, ki jih Trdin pripovedujejo pastirji, ter tretjo zgodbo, ki je dala tudi naslov zbirki, **Rože in trnje**; v nji je pisatelj okarakteriziral

Dolenjce. Vse tri povesti se go-dijo v neposredni bližini Novega mesta in doslej niso bile objavljene (Popotnja sedaj pribličuje v podlistku Dolenjski list v Trdinovo počastitev). Knjiga bo imela sedem ilustracij akad. slikarja Vlada Lamuta. Z njo bo okrajni odbor Ljudske prosvete počastil 125-letnico rojstva in 50-letnico smrti dolenjskega barda Trdine.

Tudi za prihodnje ima Trdinova knjižnica lepe načrte in upamo, da bodo lahko uresničeni. Če bo mogoče, bo še letos izšla Goran-Kovačičeva pesnitve Jama v prevodu Severina Salija, ilustracije pa pripravila Bogdan Borčič. Pisatelj Jože Dular je napisal zbirko novel **Nemirni časi**, ilustriral jo bo akad. slikar Izidor Mole. Iz svojih številnih spisov, raztresenih po raznih revijah, bo Novomeščan univ. prof. Marjan Mušič zbral tiste, ki so še vedno aktualni glede asanacije naše vasi, urbanističnih problemov ali spomeniškega varstva, tem študijam bo pa priključil še oris novomeške mladine, ki je živela ob zlomu Avstrije in je revotično celo Avstrijo v umetnost (Cvelbar, Miran Jarc, Jakac, Podbevšek, Grum, Skaličky, Berus in drugi). Zbirka teh študij in esejev bo opremljena z izvirnimi avtorjemi ilustracijami.

Asistent za spomeniško varstvo Drago Komelj pripravlja knjigo o nekdanjih dolenjskih

gradovih in dvorcih, kar bo velikega pomena za našo kulturno zgodovino. Knjiga bo dokumentirana s slikami. Važnega pomena bodo praktične knjige za ljudskoprosvetno delo. Jože Zamljen je pripravil več knjižic s tega področja — razvoj obuvalec, obleke, priček in stanovanjske opreme od najstarejših časov do danes, s posebnim ozirom na potrebe gledališč na deželi. Verjetno bodo začele izhajati tudi posamezne Trdinove bajke in pravilice v knjižicah do 16 strani, z ilustracijami. Zbirko otroških pesmi pripravlja Severin Šall.

To je okvirni načrt za bližnje izdaje Trdinove knjižnice. Upamo, da bo knjižnica pri bralcih lepo sprejeta in da bo s tem omogočeno njeno redno izhajanje, saj je to res dolenjska knjižnica — sprejeto je bilo namreč načelo, da mora imeti Trdinova knjižnica dolenjski značaj, razen priložnikov za ljudskoprosvetno delo.

B. K.

Trdinove nagrade

V neposredni zvezi s Trdinovo knjižnico so Trdinove nagrade, osnovane 1954 v počastitev velikega slovenskega pisatelja, ki je pretežni del svojega življenja posvetil proučevanju Dolenjske. Nagrade podeljuje vsako leto na dan Trdinove smrti (14. julija) okrajni odbor Ljudske prosvete. Nagrada je namenjena kulturnoprosvetnim delavcem za pozitivno znanstveno, umetniškega in ljudskoprosvetnega dela na Dolenjskem. Razdeljena je na pet enakih delov in se podeli za literarno, likovno, pedagoško, znanstveno in ljudskoprosvetno delo. Pravico, da predložijo delo za nagrado, imajo vsi kulturnoprosvetni delavci Dolenjske, ne glede na vsebino ali motiv njihovega dela, kulturnoprosvetni delavci izven Dolenjske pa lahko predložijo le dela, ki obravnavajo Dolenjsko ali imajo dolenjske motive. Prve nagrade so bile podeljene lani, letos, 14. julija pa so bile podeljene drugič.

VLADO LAMUT: Gornje Ka mence in Daljni vrh — kraji Trdinovih opisov

2
Počasi se začno motati proč tudi dekleta. Svatje in mi smo si nekoliko oddahnili. Svatje pijo zdaj bolj hitro in po več. Ali iz vina ne prikljije veselje. Nihče ne nazdravi nevesti in ženinu, nihče ne trka s kupico. Sliši se malo govorenja. Starešina vpraša sosedo, če so že posejali ne vem kaj. »Se ne!« To je bil ves odgovor. Zopet molk in tišina. »Jože, pij, podaj naprej!« In zopet vse tiho kakor v grobu. Čula se je edina mušja godba, drugača nič. Starešina reče drugemu sosedu: »Vreme se je, hvala bogu, nekoliko ustanovilo.« Sosed pravi: »Mhm,« pokima z glavo in umolkne.

V hišo prikoroka hišni hlapec. Onegavil je ravno nekaj pri vodi, ko mu pove deklica, da imajo pri Matetovih svate in kake. »Alo smo pikale nevesto, pa se ni mogla ne braniti ne umakniti, začela se je cmeriti, me smo se ji pa smejale in ji kazale osle in flege, mrhi grdi. Tine, pojdi jo gledat še ti, pa si izmislil kaj prav zrega in zasukanega, morebiti jo bomo vendar napravili, da bo začela tuliti na glas. To je premalo, da samo joka, moramo jo žgacskati tako, da ji pridemo v živo meso, da bo malo potrepetala, kakor žaba, kadar jo natakemo na žebelj ali na iglo. Ta hudoba v človeški podobni se ni rodila v kmečki hiši, tako zavržene niso nikoli proste dekline; bila je hči nekega gosposkega potepuha, ki je služil najprej za grajskega pisarja, potem zaporedoma za hostnega čuvaja, za oskrbnika, za ljubčka neke stare gospe, za babjega mešetarja pri pohotnem baronu, za birača, učitelja, srenjskega tajnika (na Hrvaškem) in zopet za birača, nazadnje za ustavo-vernega vohuna in ovaduha. Ine ji je Karolina, posnemaje očetov zgled, si služila tudi ona denar, kakor more; ker ne zna delati, kupčuje s svojo lepoto. In taka pošast se je predrznila zasramovati nevesto zaradi greha!

Ko izve Tine za svate, se mu zasveti lice od radosti, ali bogme ne zato, da bo imel priliko žaliti nevesto? Fant je bil vinski bratec, je napravil dogjico in tudi že celo letni zaslužek. Ze več tednov pa ga ni

okusil ne kaplje več. Trpel je strašen post, zdaj se ga je sreča spet enkrat usmili. Urno gre proti domu, si briše umazane roke ob hlače in premišlja, kako bi se prikupil svatom, posebno pa očetu starešini. Stopivši v hišo, se globoko prikloni vsem, najhizje pa starešini in jeclja: »Prišel sem, da pozdravim vso veselo družbo, vse svate, najbolj pa vas, oče starešina, ker slovi vaše pošteno ime daleč okoli. Ali sami veste, da se brez vina ne nazdravlja, zato prosim, da se mi da kupica, da jo morem izpiti na zdravje vseh, najbolj pa na vaše, visoko spoštovani oče starešina!« Starešina se gotovo še nikdar v svojem življenju ni tako razveselil kakega prijatelja, kakor se je ta dan tega pijančka. Komaj Tine izpije, mu naliže drugo, tretjo in četrto kupico in ga sili, naj pije hitreje in več, saj je polna miza; ker se drže tako kislod drugi gostje, naj se veselil vsaj en človek. Tine je hvallil vino, druge, družice, ženina, nevesto, lepo vreme, brez blatne ceste, najbolj pa zmerom starešino. Ko ga je zvrnil kakih osem kupic, mu začne mečati glavo, začel je govoriti nespodobno in neumno. Razen drugih četni je vprašal goste: »Zakaj pa nič ne poje, to ste prekleto čudni svetje! Ala, dajmo katero! Naj kdo začne, jaz sem vse pozabil — to vino je tako dobro, da ne vem nič drugega in ne znam ne peti in nič drugega kakor to, da je to vino dobro. Ala, drug, zaderi se, drugače si figa mož!« Starešina pravi s milim glasom in pogleda sosedo na desni strani, da bi kaj zapel. Sosed pomigne z ramami in molči. Drugi svatje se spogledujejo in si dajejo znamenja pod mizo z nogami. En svat pa blekne tudi glasno: »Pri moji duši, ne bom pel.« Tine renči: »Ce nočete peti, je pa tudi prav zastraen mene; delajte, kar hočete, jaz sem opravil svoje delo dobro. Bog plačaj pijačo!«

Hlapec odide, na stopnicah pade in se dolgo se sliši v hišo njegovo vpitje in preklinjanje. Družica vzdihne čez mizo proti bratu toliko glasno, da sem razumel, in je lahko čula cela družba: »To je popotnja! Kajne? Cigani svatujejo bolje. Jaz neumnica, da sem se dala preprostiti! Rajši bi se udrila precej v zemljo, kakor da trpim to sramoto.« Uboga nevesta se zajoka na ves glas ob teh besedah. Zda je odpro vrata, v hišo pristopaka prav tih in grozno imenitno neka mestna gospa, katero smo poznali dobro jaz in dijaki. Gospa nas se pogleda ne, gre kar naravnost k svatom, jih ogleduje dve, tri minute molče in praša potem, kje sta ženin in nevesta. Starešina v svoji zmešnjavi ne ve, kaj dela, in ju pokaže. Gospa stopi bliže in spregovori z nežnim, medenim glasom: »Ne zamerite, da vas nadlegujem. Prišla sem v to vas vino kupovat, pa sem slišala, da je bila poroka in rem hotela, kakor je spodobno, pozdraviti tebe, pošteno nevesto, in

tebe, poštenega ženina. Oh, kako je lepo, da sta nastopila svoj zakonski stan v oblačilu bele nedolžnosti. Voščim srečo, veliko srečo! Venec in rože sta sicer zgubila gotovo kje med cervkivo in tole krčmo...«

V meni je zavrelo, babe nisem mogel poslušati več, vstanem in zakričim nad njo: »Molčitel! Proč od tod! Kaj vi si upate zabavljati drugim, vi — vi! Kaj mislite, da vas ne poznamo. Proti vam je nevesta bela kot golob.« Od jeze sem se stresel, da mi zmanjkujeta sape in besede. Ta gospa je bila nesramna nečestnica pred zakonom in prešušnica v zakonu. Nihče je ni pogledal v mestu. Usmili se je je reven rokodelce, ker je imela nekaj sto goldinarjev dote. Vzel jo je za ženo in se pokesal večkrat, ko je imel las na glavi. Ali rokodelce je gospodaril pridno in razumno. Pridobil si je lepo premoženje. Na Kranjskem velja denar več kot pošten glas. Radi bogastva so castili razuzdanko prostaki in gospodje. Mož pa jo je zaničeval in krel še na smrtni postelji. Ze njena vnanja podoba je kazala zlobno srce. Gledala je izpod čela krivo in potuhnjeno kakor bodljivi voli.

Od neveste in ženina skoči baba proti meni in začne rjoveti kakor besna. Ne jaz ne dijaki ji ne odgovarjamo ne besede, marveč se ji na ves glas smejemo. Jezik se ji je tako mešal, da se ni moglo razumeti, kaj hoče. Nazadnje počl z nogo ob tla, se mi zagrozi s pestjo in odide kriče, da se bova videla pri sobi. Tožila me ni nikoli, gotovo iz strahu, da ne postanejo že na pol pozabljeni grehi zopet očitni.

Z dijaki se dogovorimo, da sprejmemo odslej vsak napad na svate za razžaljenje svoje in se ravno pomenkavamo, kako bi se dalo vdihniti cel tovarišiji kaj življenja in veselja. Naenkrat zagrmi pred oknom tak ropot, kakor da se podirajo streha, mostovž in stopnice. Skočimo na noge in gremo gledat. Na mostovžu se je zbrala silna drhal otrok, ki so razbijali na vso moč po tleh, kablicah, držajih, stopnicah in vratih. Nekateri so pisali z grdo cvilečim glasom, zvečine pa so mijavkali, lajali in tulili. Zagledavši nas in naše palice, vprijeti: »Ne vam, ne vam! To delamo nevesti in ženinu.« Ko začnemo udrihati po glavah in hrbtih, se pobero in jokaje razbegnejo. Enega ulovim za lase in ga vprašam, kdo jih je naštal. »Linic, kuharica in stric Jožek.« Karolino že poznamo. O kuharici pripovedujejo vrabci na strehi, kako je živela in s kom in zakaj je popotovala večkrat v Ljubljano učit se kuhati. Zda je stara, pa je pustila greh, ker je greh njo. Stric Jožek pa je tudi tako svet, da mu je rodila ljubica še tisto leto dvojčka. Pač je res, da graja človek na drugih ljudeh tiste napake navjuje, katerih je sam najbolj deležen.